

1945, 21. březen. Moskva. — Původní návrh programu nové československé vlády, předložený moskevským vedením Komunistické strany Československa pro jednání představitelů Národní fronty Čechů a Slováků.¹

Návrh programu nové československé vlády Národní fronty Čechů a Slováků.

I.

Po více než šesti létech cizácké poroby nastoupil čas, kdy nad naší těžce zkoušenou vlastí začíná vzházet slunce svobody. Na své slavné vítězné cestě na západ osvobodila Rudá armáda první části Československé republiky. Tak bylo díky našemu velkému spojenci, Sovětskému svazu, umožněno, že na osvobozené území se vrátil prezident republiky a byla zde, opět na domácí půdě, vytvořena nová československá vláda.

Nová vláda je vládou široké národní fronty Čechů a Slováků a tvoří ji představitelé všech sociálních složek a politických směrů, které doma i za hranicemi vedly národně osvobozecký zápas za svržení německé a maďarské tyranie. Nová vláda považuje za svůj úkol, dovésti po boku Sovětského svazu a ostatních spojenců tento zápas do konce, do plného osvobození republiky, přispěti všemi silami českého a slovenského národa k plné porážce hitlerovského Německa a učiniti první kroky pro vybudování nového, šťastnějšího života našich národů v osvobozené vlasti.

Vláda při nynějším svém složení považuje své poslání za časově ohraničené. Po osvobození ostatních částí republiky a zejména pak českých zemí, bude ve smyslu ústavního dekretu prezidenta republiky na podkladě Národních výborů zvoleno a svoláno Prozatímní Národní Shromáždění. Prozatímní (*konec str. 1.*) Národní shromáždění potvrdí prezidenta republiky v jeho funkci až do řádné volby a prezident jmenuje novou vládu s ohledem na přiměřené zastoupení všech složek našeho národního odboje doma i za hranicemi. Tato vláda a Prozatímní Národní Shromáždění připraví a provedou pak v nejkratší možné lhůtě všeobecné, tajné a přímé volby do Ústavodárného Shromáždění, které vypracuje novou ústavu republiky a položí její budoucnost na pevný ústavní základ.

II.

Ještě však probíhá válečná fronta na území naší republiky, ještě řadí smrtelně zraněný, ale nicméně zoufale se bránící nepřítel na západním Slovensku a v českých zemích ještě čekají miliony našich bratrů a sester na vysvobození z nesnesitelného jařma. Za těchto okolností má vláda za to, že hlavním úkolem, jemuž musí býti podřízeno všechno ostatní, je všemožné stupňování válečného úsilí Československa až do osvobození celé země a úplné porážky hitlerovského Německa.

Proto vláda bude podporovat všemi dostupnými jí prostředky postupující Rudou armádu — jako provádět rychlou opravu rozrušených železnic, silnic, mostů, jakož i telegrafních a telefonních spojů a podporovat válečný transport, starat se o vhodné ubytování sovětských vojsk a jejich týlových institucí, pečovat o raněné rudoarmějce a přispívat k zásobování částí Rudé armády potravinami, krmivem a jiný (*konec str. 2.*) mi potřebami. Potřebám dalšího

¹ Návrh programu je v závorkách ostránkován podle původního textu, aby čtenář mohl s přehledem sledovat diskusi, která o návrhu tohoto programu probíhala mezi zástupci tří českých socialistických stran, strany lidové a Slovenské národní rady ve dnech 22.—29. března 1945. V této diskusi byly některé formulace pozměněny, doplněny a upřesněny (Tyto změny viz též AÚD KSČ, osobní fond B. Laštovičky). Poslední redakční úprava programu nové vlády byla učiněna ještě v Košicích na zasedání vlády dne 5. dubna 1945 (viz ÚPV Praha, zápisy ze schůzí vlády).

Konečný text tohoto návrhu, který podle místa svého vyhlášení byl nazván Košickým vládním programem, srovnej např. s publikací „Program Československé Národní fronty Čechů a Slováků, přijatý na první schůzi vlády dne 5. 4. 1945 v Košicích“. Vydalo ministerstvo informací jako publikaci č. 2/1945 v květnu 1945.

vedení války budou podřízena také všechna politická, hospodářská, sociální a kulturní opatření, která budou prováděna na osvobozeném území.

Na osvobozeném území bude válka mobilisovati zbraně schopné občany Československa, formovati kolem 1. čsl. sboru novou československou armádu, starat se o urychlený výcvik, výstroj a výzbroj nových československých jednotek a jejich brzké zasazení na frontě.

V zázemí nepřitele bude vláda organisovat všenárodní boj nejširších vrstev národa proti okupantům, bude působit, aby český lid po příkladu Slováků v týlu nepřitele vysoko zvedl prapor národní partyzánské války a aby všemi prostředky ochromoval německou válečnou výrobu, dopravu a zásobování a přispěl tak ke zkrácení utrpení cizácké okupace a k úplnému a brzkému vyhnání okupantů.

III.

Vláda, oceňujíc výjimečné zásluhy Rudé armády o naše osvobození i její rozhodující úlohu v zajištění naší budoucnosti a vzdávajíc hold nedostižitelnému vojenskému umění, bezpříkladné sebeobětavosti a bezmeznému hrdinství jejich příslušníků — chce ještě více upevňovat bojovou spolupráci čsl. armády s Rudou armádou a vidí v ní vzor pro budování nové, skutečně demokratické, antifašistické čsl. armády. (*konec str. 3.*)

Aby byla umožněna co nejužší bojová spolupráce s Rudou armádou, nutná v zájmu vítězství i naší budoucnosti, budou organisace, výzbroj a výcvik nové čsl. branné moci jednotné s Rudou armádou. Tím bude současně umožněna účinná pomoc Rudé armády a dosaženo dokonalého využití jejich neocenitelných bojových zkušeností.

Vláda ve svém úsilí mobilisovat co nejrychleji na osvobozeném území všechny síly lidu do organisovaného ozbrojeného boje proti našim nepřítelům, je si vědoma, že veliké poslání v nynějším zápasu za svobodu i při budoucím zajištění republiky je s to plnit jedině důsledně antifašistická, národně osvobozenecká armáda, armáda skutečně demokratická, uskutečňující vůli lidu, spjatá s lidem, těšící se důvěře lidu a proto zahrnovaná veškerou jeho láskou a péčí. Vláda proto učiní vše, aby při budování nové čsl. branné moci byl založen, utvrzen a dále prohlubován lidový, demokratický ráz armády.

Nová čsl. armáda se zrodila v boji proti hitlerismu a jejím základem jsou a budou aktivně se zbraní v rukou bojující složky branných sil našich národů doma i za hranicemi (1. čsl. sbor v SSSR, slovenští a čeští partyzáni, slovenská povstalecká vojska, naši letci, čsl. obrněná brigáda ve Francii). Kolem tohoto základu, zejména kolem 1. čsl. sboru v SSSR, bude tvořena nová čsl. branná moc.

Nová čsl. armáda bude budována pro okamžitý boj na frontě a to ihned během boje, který ještě trvá (*konec str. 4.*) a její nové vycvičené a vyzbrojené jednotky budou co nejrychleji zasazovány do boje po boku Rudé armády.

Aby nová čsl. armáda byla mohutným a ostrým nástrojem antifašistického boje, musí být založena na železné vojenské kázni, na kázni vyššího stupně, kázni uvědomělé, vyplývající z jasněho vědomí národních povinností a plného pochopení daných úkolů. Vláda chce jednou pro vždy skoncovat s tak zv. „nepolitičností“ armády, u vědomí, že pod touto „nepolitičností“ se skrývá podceňování morálního faktoru v boji a že pod její rouškou bují reakční, antidemokratické a kapitulantské tendence. Naopak je třeba, aby každý čsl. voják byl uvědomělým bojovníkem za svobodu národa a uvědomělým obráncem jeho svobody v budoucnosti.

Aby byla mezi všemi příslušníky branné moci vypěstována a udržena i za nejtěžších bojových podmínek a zkoušek vysoká bojová morálka a vysoký antifašistický, demokratický duch, bude ve všech vojenských jednotkách, složkách a ústavech zřízena instituce „osvětových důstojníků“, kteří budou zástupci příslušných velitelů v oboru výchovy a osvěty a u vyšších velitelství budou řídit oddělení výchovy a osvěty. Řídícím výchovným orgánem bude v rámci MNO „hlavní správa výchovy a osvěty“, jejíž náčelník bude přímo podřízen ministru národní obrany. Osvětovým důstojníkům budou zajištěny podmínky pro úspěšné plnění jejich úkolů v boji a mimo boje. Zvláštní pozornost nutno věnovat výchově a uvědomění velitelských kádrů, především též osvěto (*konec str. 5.*) vých důstojníků.

Vláda zdůrazňuje, že velitelská místa v nové čsl. armádě mohou zastávat jen důstojníci upřímně demokratického, skutečně antifašistického smýšlení. Budou provedena opatření k nejrychlejší očistě armády od všech zrádcovských, kolaborantských, antidemokratických a protilidových živlů, současně bude dbáno, aby takové živly nemohly proniknout na velitelská místa. Zkoumání důstojnického sboru v přechodném období bude prováděno za součinnosti lidových orgánů, t. j. Národních výborů, jakož i Slovenské Národní Rady. Odpovědná úloha tu připadá aparátu „obránného zpravodajství“, který musí být vybudován z nejspolehlivějších lidí v samostatný orgán, odpovědný vyšším velitelům.

Vláda věnuje mimořádnou pozornost školení demokratického, antifašistického důstojnického sboru. Bude dbát o to, aby důstojníci si osvojili co nejvíce bojové zkušenosti Rudé armády i našich bojujících jednotek, vyžádá si pro přechodnou dobu profesory a instruktory od Rudé armády pro vlastní vojenské školství. Bude usilovat o posláni co největšího počtu nejschopnějších důstojníků do sovětských vojenských škol až po nejvyšší vojenská učiliště a akademie.

Stupnice důstojnických hodností bude zjednodušena, materiální poměry důstojníků zlepšeny. Při stanovení požitků bude přihlíženo nejen k dosažené hodnosti, nýbrž (*konec str. 6.*) také ke skutečně zastávané funkci. Jmenování a povyšování důstojníků nebude podmíněno jen formálními pravidly, nýbrž bude podporován mimořádný rychlejší postup (resp. jmenování) nejschopnějších, především těch, kteří se osvědčili na frontě v boji.

Vláda se postará o to, aby v nové čsl. armádě bylo plně respektováno státoprávní postavení Čechů a Slováků podle zásady „rovný s rovným“ a aby Slovákům se dostalo ve všech ústředních institucích přiměřené zastoupení. V jednotné čsl. armádě bude zavedena plná rovnoprávnost a rovnocennost slovenštiny a češtiny jako jazyků velících i služebních. V rámci jednotné čsl. branné moci a při zachování plné jednotnosti velení a armádní organizace budou tvořeny slovenské národní vojenské jednotky, jak se o tom podrobněji mluví ve zvláštní hlavě o stanovisku vlády ke slovenské otázce. V armádě budou zachovány a pěstovány bojové tradice našich slovanských národů, zejména bojové tradice našich bojujících vojenských jednotek i partyzánů.

Činnost v partyzánských oddílech se uznává v plném rozsahu za službu v nové čsl. armádě. Důstojnické hodnosti v partyzánských oddílech se přiznávají v nové čsl. armádě po přezkoušení event. po ukončení krátkého kursu.

Vláda zřídí nová bojová čsl. vyznamenání, řády a medaile, odpovídající duchu a bojovým tradicím našich národů.

Při řešení vojenské otázky je vláda odhodlána (*konec str. 7.*) učinit vše, co bude napomáhat nejrychlejší a nejúčinnější mobilisaci branných sil lidu, jejich zasazení do boje na frontě a úspěšnému vedení boje až do konečného vítězství.

IV.

Vyjadřujíc neskonanou vděčnost českého a slovenského národa k Sovětskému svazu, bude vláda pokládat za neochvějnou vůdčí linii československé zahraniční politiky nejtěsnější spojenectví s vítěznou slovanskou velmocí na východě. Smlouva československo-sovětská z 12. prosince 1943 o vzájemné pomoci, přátelství a poválečné spolupráci bude určovat pro veškerou budoucnost zahraničně politickou posici našeho státu. S pomocí Sovětského svazu bude dovršeno osvobození Československé republiky, aby pak s jeho oporou byla navždy zajištěna její svoboda a bezpečnost a aby za všestranné součinnosti se Sovětským svazem byl národům Československa zabezpečen pokojný rozvoj a šťastná budoucnost.

Vláda bude od počátku uplatňovat praktickou součinnost se Sovětským svazem a to ve všech směrech — vojensky, politicky, hospodářsky i kulturně — při čemž mimo jiné uskuteční vzájemnou výměnu zástupců a vzájemný styk se sousedící svazovou sovětskou republikou ukrajinskou. Snahou vlády bude, aby ve chvíli konečného rozdrčení hitlerovského Německa, ve chvíli trestu nad Německem, ve chvíli ukládání reparací Německu, ve chvíli určování nových

hranic a (*konec str. 8*) organizace budoucího míru — Československo stálo těsně po boku Sovětského svazu a v jedné řadě s druhými slovanskými a demokratickými státy.

Vláda bude spatřovati důležitý svůj úkol v tom, uskutečniti pevný spojenecký svazek s novým demokratickým Polskem, aby co nejdříve bylo také možno provésti předpokládané rozšíření československo-sovětské smlouvy z 12. prosince 1943 v trojstranný pakt, který by stvrdil spojenectví Československa, Polska a Sovětského svazu proti německé výbojnosti. Pokud jde o Polsko, bude se tudíž vláda snažit, aby bylo zapomenuto neblahé minulosti a aby poměr Československa k nové Polsce byl od počátku postaven na nový základ, na základ slovanského bratrství.

Slovanskou linii své zahraniční politiky bude vláda sledovati i tím, že naváže nej přátelštější spojení s novou Jugoslavií a že nalezne formu nových styků i se slovanským Bulharskem.

V poměru k Maďarsku využije vláda plně stavu příměří, které zvláště díky pomoci Sovětského svazu vyznělo tak významně ve prospěch Československa, aby později po napravení všech křivd a zločinů, spáchaných maďarskými okupanty, podporovala snahy o přiblížení nového a skutečně demokratického Maďarska, stejně jako nezávislého a demokratického Rakouska k okolním slovanským národům a státům.

Tuto hlavní orientaci československé zahraniční politiky, nesenou duchem slovanského přátelství, postaví (*konec str. 9.*) vláda na širší základ všeobecných přátelských vztahů k demokratickým západním mocnostem a ke všem demokratickým státům, stojícím v protinacistické frontě spojených národů. Přátelské vztahy k Anglii a USA, vytvořené za války, bude vláda utužovat podobně jako přátelství k Francii, při čemž bude její snahou, aby se Československo stalo aktivní složkou při budování nového pořádku v osvobozené, demokratické Evropě.

V.

Ve své domácí politice bude vláda vycházet ze základního článku československé ústavy, že lid je jediným zdrojem státní moci. Proto vláda bude budovati veškerý veřejný život na podkladě široce demokratickém, zabezpečí lidu všechna politická práva a povede neúprosný boj za vymýcení všech fašistických prvků.

Na rozdíl od dřívějších byrokratického, lidu vzdáleného správního aparátu, tvoří se v obcích, okresech a zemích jakožto nové orgány státní a veřejné správy, lidem volené Národní výbory. Tyto lidem volené, pod neustálou kontrolou lidu stojící a lidem odvolatelné Národní výbory budou v obvodu své působnosti spravovat všechny veřejné záležitosti a dbát o veřejnou bezpečnost, budou pro svou každodenní práci tvořit podřízený jim demokratický úřednický aparát. Vláda bude svoji politiku uskutečňovat přes Národní (*konec str. 10.*) výbory a plně se o ně opíratí. Všechny správní a násilnické orgány a instituce, vytvořené bývalými režimy okupantů a zrádců, se zrušují. Pro prozatímní správu obcí a okresů s většinou státně nespolehlivého, neslovanského obyvatelstva, budou určeny správní komise.

Osvobozený lid vyšle do Národních výborů své nejlepší představitele, nehledě na politickou příslušnost, kteří se však osvědčili v boji proti cizáckým vetřelcům a zrádcům a svými činy dokázali a dokazují skutečné vlastenecké cítění a demokratické přesvědčení. Zároveň však bude lid a vláda bedlivě střežit, aby se do Národních výborů nevetřely živly, které spolupracovaly s okupanty, podporovaly zrádce a ve službách nepřítelů si získaly mrzké osobní výhody.

Vláda bude plně podporovat tvůrčí iniciativu a veřejnou činnost nejširších lidových vrstev. Vedle přímé účasti na správě a řízení státních a veřejných záležitostí prostřednictvím Národních výborů, bude lid mítí právo na tvoření dobrovolných organizací různého druhu — politických, odborových, družstevních, kulturních, sportovních a jiných — a uskutečňovat prostřednictvím těchto svá demokratická práva. Při tom však nebude připuštěno, aby do těchto organizací pronikli zrádci národa, fašisté a jiní zjevní nebo zamaskovaní nepřátelé lidu.

Bude provedeno důsledné zrovnoprávnění žen ve všech oblastech politického, hospodářského i kulturního života. Bude zavedeno všeobecné volební právo mužů i žen počínaje (*ko-*

nec str. 11.) 18. rokem věku a rozšířeno i na příslušníky branné moci. Aktivního i pasivního volebního práva budou však zbaveni všichni zrádci národa a pomahači nepřítel. Zaručena bude svoboda svědomí a náboženského vyznání. Diskriminace občanů republiky z důvodů rasových nebude připuštěna.

VI.

Vláda se bude jako první domácí vláda republiky pokládat za ztělesnění česko-slovenského státního společenství, založeného na nových zásadách. Činíc konec všem starým sporům a vycházejíc z uznání Slováků jako nacionálně svébytného národa, bude vláda od prvních svých kroků důsledně se snažit, aby v česko-slovenském poměru byla uskutečněna zásada „rovný s rovným“ a aby tak bylo uplatněno skutečné bratrství mezi oběma národy.

Uznávajíc, že Slováci mají býti pány ve své slovenské zemi, stejně jako Češi, ve své české národní domovině, a že republika bude obnovována jako společný stát rovnoprávných národů, českého a slovenského, vyjádří vláda toto uznání důležitými státně politickými akty. Bude spatřovat v Slovenské Národní radě, opírající se o Národní výbory v obcích a okresech nejen legitimní představitelku samobytného slovenského národa, nýbrž i nositelku státní moci na území Slovenska (moci zákonodárné, vládní a výkonné), jak to odpovídá zvláštní dohodě Slovenské Národní Rady s presidentem republiky a s československou vládou v Londýně. Společné státní (*konec str. 12.)* úkoly bude vláda jako centrální vláda republiky provádět v nejužší součinnosti se Slovenskou Národní Radou a se sborem slovenských národních pověřenců jako výkonným vládním orgánem Slovenské Národní Rady.

V rámci nově budované jednotné československé branné moci a na základě jednotných služebních řádů, budou tvořeny národní slovenské vojenské útvary (pluky, divise atd.), složené převážně z mužstva, poddůstojnictva a důstojnictva slovenské národnosti a používající velící a služební řeči slovenské. Důstojníci a gážísté bývalé slovenské armády, pokud se neprohřešili proti národní cti Slováka a nebudou podléhati trestnímu stíhání pro svoji činnost za bývalého zrádcovského režimu, převezmou se do československé armády ve své dosavadní hodnosti, při čemž bude směřovat dobrozdání a doporučení Slovenské Národní Rady.

Nová vláda republiky bude napomáhati tomu, aby v podobě Slovenské Národní Rady byl dán trvalý základ slovenskému představitelskému a zákonodárnému orgánu a aby v podobě sboru slovenských národních pověřenců byl dán trvalý základ slovenské národní vládě, jakožto budoucím ústavním orgánům Slovenska v rámci Československé republiky jako společného jednotného státu Čechů a Slováků. (*konec str. 13.)*

VII.

Vláda se bude starati o to, aby byla co nejdříve vyřešena otázka Zakarpatské Ukrajiny, postavená samým obyvatelstvem této země. Respektujíc vůli karpatoukrajinského lidu, který se demokratickou cestou vyslovil pro spojení Zakarpatské Ukrajiny se sovětskou Ukrajinou, vytvoří vláda všechny předpoklady pro uskutečnění této vůle. Vláda nebude měnit nic na stavu, který se vytvořil po sjezdu Národních výborů Zakarpatské Ukrajiny z 26. listopadu 1944 a po ustavení se Národní Rady Zakarpatské Ukrajiny, a zahájí neprodleně se sovětskou vládou jednání o tom, jakým vhodným způsobem by bylo možno provést připojení Zakarpatské Ukrajiny k sovětské Ukrajině a tím splnit vůli karpatoukrajinského lidu.

VIII.

Strašné zkušenosti, jichž se Češi a Slováci dožili s německou a maďarskou menšinou, které se z velké části staly povolným nástrojem dobovačské politiky proti republice zvenčí a z nichž se zejména českoslovenští Němci propůjčili přímo k vyhlazovacímu tažení proti českému a slovenskému národu — nutí obnovené Československo k hlubokému a trvalému zásahu. Republika nechce a nebude postihovat své loyální německé a maďarské občany a zejména ne ty, kteří i v dobách nejtěžších zachovali k ní věrnost, s vinníky (*konec str. 14.)* však bude postupovat přísně a neúprosně, jak to vyžaduje svědomí našich národů, svatá památka nespočetných našich mučedníků, klid a bezpečnost budoucích pokolení. Vláda se proto bude přidržovat těchto pravidel:

Z občanů Československé republiky německé a maďarské národnosti, kteří měli československé státní občanství před Mnichovem 1938, bude státní občanství potvrzeno a event. návrat do republiky zajištěn — u antinacistů a antifašistů, u těch, kteří vedli už před Mnichovem aktivní boj proti Henleinovi a proti maďarským irredentistickým stranám a za Československou republiku, kteří po Mnichově a po 15. březnu byli německou a maďarskou státní mocí pro svůj odpor a boj proti tamnímu režimu a za věrnost k Československé republice pronásledováni a posazeni do žalářů a koncentračních táborů, anebo kteří museli před německým a maďarským terorem uprchnout za hranice a tam se účastnili aktivního boje za obnovení Československa.

U ostatních československých občanů německé a maďarské národnosti bude československé státní občanství zrušeno. Tito občané mohou znovu optovat pro Československo, při čemž si úřady republiky ponechávají právo individuálního rozhodnutí o každé žádosti. Ti Němci a Maďaři, kteří budou souzeni a odsouzeni pro zločin proti republice a proti českému a slovenskému národu budou zbaveni československého občanství a vypovězeni z republiky navždy, pokud je nestihne trest hrdelní. (*konec str. 15.*)

Němci a Maďaři, kteří se přistěhovali na území Československé republiky po Mnichovu 1938, budou z republiky vykázáni ihned, pokud nepodléhají trestnímu stíhání. Výjimku činí osoby, které pracovaly ve prospěch Československa.

IX.

Vláda bude pokládat za svůj nejvyšší odpovědný úkol a za svoji mravní povinnost před českým a slovenským národem postihnouti a vydati soudu a trestu všechny válečné provinilce, všechny zrádce, všechny vědomé a aktivní pomocníky německých nebo maďarských utlačovatelů. Tento úkol bude vláda prováděti bez všech průtahů, bez jakéhokoliv kolísání a bez jakékoliv shovívavosti vůči komukoliv.

Pokud jde o německé a maďarské válečné provinilce, postará se vláda o jejich okamžité zneškodnění, uvěznění a předání mimořádným lidovým soudům. Při tom nebudou u těchto německých a maďarských provinilců vyšetřovány a trestány jen zločiny spáchané na národech Československa a na československém území, nýbrž i jejich zločiny, spáchané na druhých národech, především proti spojeneckému Sovětskému svazu. Zjištění německých a maďarských provinilců tohoto druhu budou předání sovětským orgánům. Budou zřízeny tábory pro konfinování německých a maďarských příslušníků, (*konec str. 16.*) jež měli jakoukoliv spojitost s fašistickými organisacemi, s jejich aparátem a s jejich ozbrojenými a teroristickými formacemi.

Zvláštní opatření provede vláda v zájmu toho, aby bylo zajištěno souzení a potrestání zrádců, kolaborantů a fašistických živlů z řad českého a slovenského národa. Ve spojení s Národními výbory budou všude uvedeny v činnost mimořádné lidové soudy, při čemž jejich příslušnost bude určena místním okruhem a povahou provinění. Pro zvláštní případy, týkající se známých a zvláště odpovědných provinilců, bude zřízen Národní soud v českých zemích a na Slovensku. Pro trestní stíhání zrádců a kolaborantů budou všeobecně sloužit za podklad ustanovení dekretu presidenta republiky o potrestání válečných zločinců.

Jako velezrádce republiky postaví vláda před Národní soud protektorátního presidenta Háchu a všechny členy Beranovy vlády, kteří dali souhlas k Háchovu podpisu tak zvané Berlínské smlouvy z 15. března 1939 a kteří vítali Hitlera při příchodu do Prahy 16. března 1939. Vláda se postará, aby byli zatčeni a postaveni před soud všichni členové protektorátních vlád od 16. března 1939, stejně jako Tiso a členové tak zvaných slovenských vlád od 14. března 1939, jakož i tak zvaného slovenského sněmu. Dále političtí a úřední pomocníci Háchy, jakož i odpovědní vedoucí úředníci protektorátní správy. Stíhání budou funkcionáři „Kuratoria pro výchovu české mládeže“, a ve (*konec str. 17.*) doucí lidé „Vlajky“, členové výboru a funkcionáři „České ligy proti bolševismu“, vedoucí funkcionáři „Národní odborové ústředny zaměstnanců“, činovníci, kteří vydávali české a slovenské lidi do rukou Gestapa, kteří se aktivně účastnili odvlékání Čechů a Slováků na nucené práce do Německa, aktivně podpo-

rovali evakuaci československého obyvatelstva a pod. Na Slovensku budou pohnáni před soud aktivní pomahači tisoovského zrádčovského režimu, zejména pak ti, kteří aktivně vystoupili proti slovenskému národnímu povstání a zúčastnili se jakýmkoliv způsobem represálií Němců proti slovenskému národu.

Vláda požene s veškerou rozhodností před soud zrádce z řad bankovních, průmyslových a agrárních magnátů, jež za německé nadvlády pomáhali v bankovních, průmyslových, obchodních, zemědělských podnicích a hospodářských organizacích hospodářsky německému drancování a německému vedení války.

I když pouhé zaměstnání ve státním a veřejném aparátě bývalých okupačních a zrádčovských režimů nebude považováno samo o sobě za trestné, bude pod demokratickou kontrolou provedeno individuální zkoumání činnosti každého jednotlivce a vláda učiní všechna opatření, aby nový státní aparát byl plně očištěn od všech živlů, které se provinily na republice a národu, od všech živlů fašistických a profašistických, od všech živlů, jež v kritických událostech roku 1938 a 1939 a v době německé a maďarské okupace projevily vůči národu a státu věrolomnost, prokázaly nespo (*konec str. 18.*) lehlivost a zbabělost.

Odhodlána vykořenit fašismus politicky a morálně do všech důsledků, vyhlásí vláda zákaz všech fašistických stran a organizací a nedovolí obnovení v jakékoliv formě těch politických stran, které se tak těžce provinily na zájmech národa a republiky (agrární strany, její odnože, t. zv. živnostenské strany, Národního Sjednocení, jakož i těch stran, které v roce 1938 splynuly s ľudovou stranou). Politicky odpovědným funkcionářům jmenovaných stran bude zakázána politická činnost a účast v organizacích demokratických stran.

X.

K odčinění zločinů, napáchaných okupanty a jejich zrádnými pomocníky na českém a slovenském národním a soukromém majetku, k vykořenění cizáckého a fašistického vlivu z českého a slovenského hospodářství a k zabezpečení plodů národní práce pro potřeby českého a slovenského národa, bude provedena řada opatření.

Zajištěny a pod národní správu postaveny budou ihned majetky všeho druhu pokud jsou v držbě, ve vlastnictví anebo ve správě: občanů nepřátelských států, zejména Německa a Maďarska; německých a maďarských občanů Československé republiky, kteří aktivně napomáhali rozbití a okupaci (*konec str. 19.*) Československa, ostatních občanů Československé republiky, kteří zradili národ a aktivně podporovali německé a maďarské okupanty; akciových a jiných společností, v jejichž správě se nacházely osoby, patřící do výše uvedených tří kategorií.

Zajištění majetku a dosazení národní správy provede příslušný Národní výbor v dohodě se závodním výborem dotyčného podniku.

Zajištěný majetek, který dříve patřil dělníkům, úředníkům, živnostníkům, rolníkům a příslušníkům volných povolání a byl jim odebrán v důsledku národní, politické a rasové persekuce, bude ihned vrácen dřívějším majitelům, resp. jejich právoplatným dědicům. Rozhodují o tom na individuální žádost příslušné Národní výbory.

Ostatní zajištěný majetek zůstane pod národní správou až do rozhodnutí příslušných zákonodárných orgánů.

Do družstevních podniků a organizací všeho druhu (zemědělských, konsumních, peněžních atd.) bude ihned dosazena dočasná národní správa, dokud samo členstvo dotyčného družstva nebude mít možnost demokratickou cestou zvolit si správu novou. Dočasnou národní správu určuje příslušný Národní výbor při aktivní účasti členů družstva.

XI.

Vycházejíc vstříc volání českých a slovenských rolníků a bezzemků po důsledném provedení nové pozemkové reformy a vedena snahou jednou pro vždy vyrvatí českou a slovenskou půdu z rukou cizácké německo-maďarské šlechty, jakož i z rukou zrádců národa a dáti ji do rukou českého (*konec str. 20.*) a slovenského rolnictva a bezzemků — schvaluje vláda

Slovenskou Národní Radou prováděnou konfiskací půdy nepřátel a zrádců a její rozdělení mezi drobný zemědělský lid a rozšíří podobné opatření na celé území republiky, při čemž se bude řídit těmito zásadami:

Bude zřízen Národní pozemkový fond. Do Národního pozemkového fondu vejde veškerá půda, budovy, mrtvý i živý inventář pokud patřil: německým a maďarským šlechticům a velkostatkářům bez rozdílu státní příslušnosti, jakož i jiným občanům nepřátelských států, zejména Německa a Maďarska; německým a maďarským občanům Československé republiky, kteří aktivně napomáhali rozbití a okupaci Československa; ostatním občanům Československé republiky, kteří zradili národ a aktivně podporovali německé a maďarské okupanty; akciovým a jiným společnostem, které byly spravovány osobami výše uvedených kategorií.

Výše uvedený pozemkový a s ním související majetek bude konfiskován bez náhrady. Konfiskaci provedou a dočasnou správu zkonfiskovaných objektů až do provedení pozemkové reformy zajistí příslušné Národní výbory za pomoci rolnických komisí.

Zemědělská půda, nacházející se v dispozici Národního pozemkového fondu, bude rozdělena v českých zemích českým a na Slovensku slovenským a ukrajinským domkářům, malým a středním rolníkům, jakož i zemědělským dělníkům, při čemž bude dána přednost těm, kdož se zasloužili v národně osvobozené boji jako partyzáni, vojáci, podze (*konec str. 21.*) mní národní pracovníci, oběti cizáckého teroru a j. Rozdělení bude prováděno správou Národního pozemkového fondu za aktivní účasti Národních výborů a speciálních komisí z řad rolnictva a zemědělského dělnictva. Z hospodářských budov a inventáře parcelovaných objektů mohou býti organisována družstva pro společné používání budov a inventáře malozemědělci.

Za půdu, která se dává do plného vlastnictví přidělce, bude brána na účely zvelebení zemědělství mírná úplata, nepřevyšující hodnotu průměrné jednorocní až dvourocni sklizně (podle bonity půdy) a rozdělena na splátky až do 15 let. V případech hodných zřetele může býti upuštěno i od této úplaty.

XII.

Obnovení okupanty a zrádci rozrušeného hospodářského života, znovuvýstavba nepřítelem zničených hodnot, rychlé znovuoživení výroby pro potřeby války a civilního obyvatelstva, jakož i zajištění práce a výtěžku pro všechny praceschopné, bude vyžadovat velkého úsilí všeho lidu a všech jeho organisací. Opírajíc se o tvůrčí iniciativu nejširších vrstev národa, bude se vláda zejména snažit:

Uvést do chodu všechny zastavené podniky a přizpůsobit jejich výrobu potřebám války a zásobám surovin. Provést opravu budov i strojového zařízení v poškozených podnicích (*konec str. 22.*) a organisovat nejúčinněji využití po ruce jsoucích strojů.

Mobilisovat existující zásoby surovin všeho druhu, organisovat jejich další výrobu z místních prostředků a provést jejich účelné rozdělení na jednotlivá odvětví průmyslu a jednotlivé podniky.

Organisovat dobývání topiva z místních zdrojů a starat se o jeho účelné rozdělení. Rychle uvést do provozu veřejné i soukromé elektrárny, plynárny, vodárny a jiné komunální podniky a zdroje energie.

Znovu zřídit poštovní, telegrafní a telefonní spojení, vybudovat dálkovou i místní dopravu, zejména dovoz potravin z vesnic do měst a mobilisovat k tomu cíli všechny po ruce jsoucí dopravní prostředky.

Pomáhat rolníkům, domkářům, živnostníkům a dělníkům na vesnicích i ve městech při opravě nebo znovuvýstavbě rozrušených obytných domů a hospodářských budov, přidělením stavebních hmot a poskytnutím levných úvěrů a peněžních podpor.

Provádět rekonstrukci a opravu poškozených veřejných budov, vojenských ubikací, úřadů, škol, nemocnic a pod.

Podporovat soukromou iniciativu podnikatelů, řemeslníků a jiných výrobců pomocí úvěrů, přidělů surovin, zadáváním objednávek a zajištěním odbytu hotových výrobků.

V podnicích, které budou vzaty pod národní správu dosadit schopné a iniciativní technické a obchodní vedení, které by zajistilo úspěšný provoz podniků pod všeobecným (*konec str. 23.*) vedením státních hospodářských orgánů.

Podporovat oživení a rozmach solidního soukromého i družstevního obchodu poskytováním peněžního úvěru a zboží a potíráním spekulace a lichvy.

Postavit celý peněžní a úvěrový systém pod státní vedení a do služeb znovuvýstavby národního hospodářství a znovuoživení výroby a obchodu.

XIII.

Více než šest let rabovali okupanti za pomoci zrádců naše národy. Cizácké drancování dostihlo vrcholu nyní, v předvečer jejich vyhnání z našich zemí. Nepřítel zanechává za sebou všude spoušť a uvrhl naše osvobozené území do největších zásobovacích a vyživovacích obtíží. Překonati tyto zásobovací a vyživovací obtíže stůj co stůj, zabezpečit nejnutnějšími potravinami vojsko a civilní obyvatelstvo, patří k předním úkolům našeho válečného úsilí.

Vláda apeluje na náš zemědělský lid, na rolníky i zemědělské dělníky, na muže, ženy i mládež, aby se postarali o obdělání každé píďe obdělátné půdy. Místní Národní výbory, zemědělská družstva, organizace rolníků a zemědělských dělníků nechť dbají toho, aby byla plně obdělána půda na statcích a hospodářstvích, vzatých pod národní správu a aby se při polních pracích dostalo organisované bratrské pomoci hospodářstvím, jejichž majitelé jsou v armádě, u partyzánů, v týlu nepřítelů, anebo kteří padli za oběť nepřátelskému teroru. Vláda trvá na tom, že s obděláním půdy, ur- (*konec str. 24.*) čené k parcelaci, nesmí býti nikterak vyčkáváno, za což činí odpovědny příslušné Národní výbory, které musí dbáti aby v obvodu jejich působnosti byl zavčas a dobře obdělán každý kousek půdy, bez ohledu na to, v jakém vlastnickém poměru se v daném okamžiku nachází.

V dobách okupace musel náš zemědělský lid odevzdávat plody své těžké práce nepříteli, aniž by za ně obdržel patřičnou protihodnotu. Nyní na osvobozeném území je svatou povinností našich rolníků, aby svými produkty uživil vlastní národ a armádu, která bojuje za osvobození vlasti. Vláda v dohodě s povolanými orgány rolníků stanoví nové pevné normy na povinné dodávky zemědělských výrobků za pevné ceny, podle velikosti hospodářství, rozměru a jakosti půdy jednotlivých majitelů zemědělských usedlostí, aby stát měl možnost zásobit levnými potravinami armádu, dělnictvo a jiné městské pracující obyvatelstvo. Po vyplnění těchto minimálních povinností vůči svému národu a státu bude mít každý zemědělec možnost volně nakládati s přebytky své výroby.

Vláda stanoví pevné a širokým vrstvám národa dostupné ceny na normované příděly nejdůležitějších potravin, které si může každý doplňovati svobodným nákupem na volném trhu. Od toho, jak zemědělský lid bude plnit svoji povinnost při zvyšování zemědělské výroby a při vykonávání svých povinných dodávek vůči národu a státu bude záviset, jak státní a veřejné orgány budou moci zabezpečiti výživu obyvatel- (*konec str. 25.*) stva ve městě.

XIV.

V rámci stupňovaného válečného úsilí a po míře obnovení a rozšíření okupanty a zrádci rozvráceného národního hospodářství, je vláda odhodlána položit základy velkorysé sociální politiky a sociální péče o všechny vrstvy pracujícího lidu měst i venkova.

Vláda se bude ze všech sil snažit, aby všichni práce schopní muži i ženy měli možnost práce a výdělku podle svého výkonu. Pracovní doba, mzdy a jiné pracovní podmínky budou zabezpečeny kolektivními smlouvami a chráněny zákonem. Pro ženy i mládež bude uplatněna zásada stejné mzdy za stejnou práci.

Vláda se bude starat, aby všichni pracující byli zabezpečeni pro případ nezaměstnanosti, nemoci, úrazu, invalidity i staroby a aby tato péče byla postupně rozšířena i na osoby samostatně činné, pokud nemají jiných existenčních možností. V popředí sociální péče bude stát vydatná péče o matku a dítě. Výdaje na sociální pojištění všeho druhu budou napříště hrazeny v rámci celkového státního rozpočtu.

Jako místa léčení, odpočinku a dovolené stanou se pracujícím lidu měst i venkova dostupny lázně, sanatoria i ozdravovny všeho druhu. Do služeb zdraví a odpočinku našeho lidu budou také postaveny zámky, letoviska a paláce, kde se dříve roztahovala cizácká šlechta a jiné cizopasně (*konec str. 26*) panstvo.

Obzvláštní pozornost bude vláda věnovat zabezpečení existence obětí války a národně osvobozeného boje, mučedníkům fašistických žalářů a koncentračních táborů, rodinným příslušníkům vojáků a partyzánů, invalidům války, jakož i vdovám a sirotkům po nich.

Na širokou základnu bude postavena péče o naši dorůstající generaci. Naše mládež oběho pohlaví musí být fyzicky, mravně i duchovně vyzbrojena, aby se stala důstojnou nositelkou budoucnosti našich národů. Dětem dělníků, rolníků a ostatních pracujících vrstev bude materiálně zajištěno právo na nejvyšší vzdělání podle jejich schopností a otevřena cesta do radostného života. Rodinám s mnoha dětmi bude poskytována zvláštní podpora.

Příslušníci naší inteligence, pokud se v dobách zkoušky nezpronevěřili svému národu, jsou povoláni hrát významnou roli při výstavbě nového života v osvobozené vlasti. Vláda se bude starat, aby naši čestné a schopné inteligenci byl otevřen přístup do veřejných i soukromých služeb bez stranické a jiné protekce a zabezpečena jejich výkonům odpovídající životní úroveň.

Všichni zaměstnanci, pracující fyzicky i duševně, budou mít právo sdružovati se dobrovolně v odborových organizacích a volit svobodně své představitele. V závodech, v dílnách, v úřadech budou si zaměstnanci svobodně volit závodní výbory, resp. své důvěrníky. Odborové organizace a závodní výbory budou právoplatnými zástupci zaměstnanců (*konec str. 27.*) před soukromými podnikateli i před veřejnými úřady ve všech otázkách mzdové, pracovní i sociální politiky.

XV.

Šest let okupace způsobilo nám nejen hmotné škody. Nemenší, ano ve svých důsledcích zvláště nebezpečné jsou morální a intelektuální škody cizácké nadvlády zejména v řadách mládeže. I tím, že byla zbavena mnohých možností vzdělání, i že v ní byl po celou tu dobu vbíjen jed fašismu. Zde proto nutno sáhnout přímo ke kořenům zla. Ale nestačí jen odstranit. Třeba i nové stavět v duchu nové doby a nových potřeb státu.

Bude provedena očista škol i jiných kulturních ústavů (divadel, knihoven a pod.) od osob, spolupracujících aktivně s okupanty v tomto oboru. Odstraněny budou všechny učebnice, vydané v době nadvlády. Provedena bude revize žákovských i veřejných knihoven, aby z nich bylo vypleněno nacistické a fašistické býlí. Bude provedena důkladná očista v oblasti žurnalistiky, radia a filmu. Zavřeny budou všechny německé školy v českých a slovenských městech, mezi nimi i pražská německá universita a německá technika v Praze a v Brně, jež se ukázaly být nejhoršími fašistickými a hitlerovskými hnízdy u nás. Také německé učitelstvo obecných a středních škol bylo z hlavních opor hitlerismu a henleinismu v našich zemích a protože je to zjev masový, budou — až do konečného rozhodnutí o německé otázce — (*konec str. 28.*) vůbec uzavřeny všechny německé školy.

Němečtí násilníci uzavřeli řadu škol, knihoven a divadel i zničili jejich inventář, zejména českých vysokých škol. Proto budou učiněna tato opatření:

Obnoveny budou české školy všech kategorií, okupanty a háchovským režimem uzavřené; znovu otevřeny budou i uzavřené v době okupace knihovny a divadla. Zničený inventář — bibliotéky, laboratorní zařízení, zejména universit a technik, bude nahrazen upotřebitelnými k tomu účelu knižními fondy a laboratorním zařízením z německých škol a ústavů. Vysokoškolské a středoškolské mládeži, která byla postižena uzavřením škol, bude umožněno urychlené absolvování příslušných učilišť. Zvláštní péče při novém budování škol bude věnována mateřským školám, pro ochranu dětí při zaměstnání rodičů, jakož i odborným školám pro urychlenou výchovu technického dorostu. Aby nahrazen byl úbytek žactva, zvláště kvalifikovaného pro vyšší kategorie škol, i dorostu v jiných oborech kulturního života, budou vydány mimořádné předpisy, umožňující nadanému dorostu vstup do takových škol a kulturních institucí na podkladě prokázané schopnosti, bez ohledu na formálnost, platící pro dobu normální.

Na Slovensku bude školství v rámci celkové kulturní politiky státu zcela samostatné jak ve svém zřízení, tak i ve svém duchu — v soulase s národní ideologií slovenskou. Zejména slovenská universita v Bratislavě bude též úplně nezávislá jak v ohledu personálním, tak i věc- (*konec str. 29.*) něm, s úkolem představovat specifický slovenský přínos ve vědeckou kulturu Československa, tak jako Slovenské Národní divadlo a jiné umělecké ústavy budou představovat slovenský přínos v uměleckou kulturu Československa.

Nová doba a nové mezinárodní postavení Československa vyžadují neméně ideologickou revisi jeho kulturního programu:

Bude provedena důsledná demokratisace a to nejen v umožnění co nejširším vrstvám přístupu do škol i k jiným pramenům vzdělání a kultury, ale i v ideovém směru: v zlidovění samého systému výchovy i povahy kultury, aby sloužila ne úzké vrstvě lidí, ale lidu a národu.

Bude provedena revise našeho poměru k německé kultuře odhalováním reakčních jejích prvků ve všech oborech. Bude zesílena slovanská orientace v naší kulturní politice, v soulase s novým významem slovanství v mezinárodní politice i naší československé zvláště. V tom směru budou zaměřeny a opraveny i učební plány našich škol i kulturní orientace našich vědeckých a uměleckých ústavů. Nejen obnoven, ale i přebudován bude Slovanský institut v živý politicko-kulturní útvar, s těsnými styky s kulturními institucemi druhých slovanských národů a států.

Zcela nově bude vybudován i v kulturním ohledu náš poměr k největšímu našemu spojenci — k SSSR. K tomu cíli nejen bude z našich učebnic a pomůcek odstraněno vše, co tam bylo antisovětského, mládež bude i náležitě poučována o (*konec str. 30.*) SSSR. Ruský jazyk bude proto v novém učebním plánu z cizích jazyků na prvním místě. A bude postaráno i o to, aby naše mládež nabyla potřebných vědomostí o vzniku, zřízení, vývoji, ekonomii a kultuře SSSR. Na universitách k tomu účelu budou zřízeny i nové stolice: dějin SSSR, ekonomiky SSSR a práva SSSR.

Vše to bude prováděno v duchu pokrokovém, lidovém a národním, v čemž příkladem budou velicí naši klasikové, kteří vytvářejíce kulturu nejvyšší úrovně, vytvořili ji hluboce lidovou i národní.

XVI.

Nastupujíc svůj odpovědný úřad na domácí půdě, nová vláda nemůže našemu lidu zatajit, že cesta ke konečnému osvobození celé republiky a k zaléčení hlubokých ran, zasazených našim národům sveřepým nepřítelem a podlými zrádci, bude ještě těžká, trnitá, plná obětí a namáhavé práce. Jedno však může nová vláda našemu lidu na té i oné straně fronty slíbit: že vláda bude podle nejlepšího vědomí a svědomí plnit převzatý jí program, že se bude vždy a všude řídit zájmem našich národů a republiky, že nepřipustí, aby v osvobozené republice převládal kořistnický zájem příživnických jednotlivců a skupin nad zájmy pracujícího lidu měst i venkova. Vláda pevně věří ve velké tvůrčí schopnosti našeho lidu, bude dělat všechno, (*konec str. 31.*) aby tyto tvůrčí schopnosti rozpoutala a rozvíjela tím, že bude organizovat a podporovat demokratickou cestou účast nejširších vrstev našich národů na každodenním, politickém, hospodářském, sociálním a kulturním životě, aby se tak stalo skutkem, že lid je opravdu jediným zdrojem státní moci.

Za Komunistickou stranu
Československa

Kl. Gottwald.